

Protocol

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Gespreksvoerders gemeente Barneveld,
afdeling Sociaal Domein

Inhoud

1.	Inleiding	3
	Doel	3
	Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld	3
	Wet meldcode	3
	De meldcode binnen het sociaal domein	4
2.	De stappen van de meldcode	5
	2.1 De Meldcode en het afwegingskader	5
	Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?	5
	Situaties van onveiligheid	5
	Acute onveiligheid	5
	Structurele onveiligheid	6
	Disclosure	6
	Afwegingsvragen	6
	2.2 overzicht van de stappen van de meldcode	7
	2.3 Beslissen over wel of niet melden bij Veilig Thuis	9
3.	Wettelijke verplichtingen	10
	3.1 Verantwoordelijkheden binnen de organisatie	10
	Gespreksvoerder	10
	Aandachtsfunctionaris	10
	Beleidsmedewerker	10
	3.2 De Kindcheck	11
	De stappen van de kindcheck	11
	3.3 Kennis van specifieke vormen van geweld	12
	Deskundigheid eer-gerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis	12
	3.4 Verwijsindex	12
	Gemeentelijk coördinator	13
	3.5 Meldplicht en meldrecht in relatie tot beroepsgeheim	13
	Meldplicht	13
	Meldrecht	13
	3.6 Documentatie	14
	3.7 Informatieverstrekking aan derden	14
	Gegevens delen	14
	Algemeen	14
	Veilig Thuis	14
	Jeugdbeschermer	14
	Bijlage(n)	16
	Bijlage 1: afwegingskader Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	16

Bijlage 2: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	16
Bijlage 3: format veiligheidsplan	19
Bijlage 4: Participatie van kinderen	23

1. Inleiding

Doel

Doel van dit protocol is om de gespreksvoerders¹ van het Sociaal Domein te ondersteunen in het doorlopen van de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het protocol is dusdanig opgezet dat het logisch in het huidige werkproces is in te passen.

Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Kenmerken van kindermishandeling kunnen zijn: angst, onmacht, isolement, eenzaamheid en loyaliteit. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

In bijlage 1 zijn de (definities van) verschillende vormen kindermishandeling opgenomen.

Wet meldcode

De Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, bepaalt dat organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren in de sectoren onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, sport, jeugdzorg en justitie een meldcode moeten hebben en het gebruik ervan moeten bevorderen. De Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling heeft als doel dat er sneller en adequater wordt ingegrepen (bij vermoedens) van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe een beroepsprofessional moet handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. *En dat werkt. Professionals met een meldcode grijpen drie keer vaker in dan professionals zonder meldcode.*

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld: preventie, opvang, herstel en nazorg. Daarnaast zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp, ook als het gaat om hun 'veiligheid achter de voordeur'. Dit geldt dus ook voor de bestrijding en behandeling van mishandeling.

De Meldcode en Verwijsindex zijn belangrijke instrumenten bij het signaleren en aanpakken van kindermishandeling en huiselijk geweld. De gemeente is verantwoordelijk voor het gebruik van de Meldcode en Verwijsindex.

Sinds 2019 is het verplicht om met een afwegingskader te werken. Een afwegingskader beschrijft wanneer en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als noodzakelijk wordt beschouwd. Het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening bieden of organiseren (ook) tot de mogelijkheden behoort. Het afwegingskader is opgenomen in stap 4 van de meldcode. In stap 5 van de meldcode wordt vervolgens een beslissing genomen op basis van de afweging die gemaakt is in stap 4.

¹ In dit stuk wordt gesproken over gespreksvoerders, hiermee wordt ook bedoeld jongerenwerkers van team Be Active.

Gemeente Barneveld gebruikt het afwegingskader voor pedagogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd- en gezinsprofessionals. Deze is te vinden in bijlage 1 van dit protocol.

De meldcode binnen het sociaal domein

Uiteraard wordt er ook binnen de gemeentelijke organisatie gezorgd voor getrainde professionals. Alle gespreksvoerders zijn geschoold in het gebruik van de meldcode. Er zijn 5 aandachtsfunctionarissen aanwezig op de afdeling Samenleving; elk team heeft een eigen aandachtsfunctionaris. De aandachtsfunctionaris (AF) heeft een centrale en adviserende rol in de stappen rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De AF is het eerste aanspreekpunt voor consultatie en advies bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling voor collega's. Daarnaast zorgen zij dat de Meldcode en Verwijsindex wordt gebruikt en aandacht krijgt op alle niveaus binnen de organisatie.

De AF's zijn getraind via een driedaagse training Aandachtsfunctionaris (met een focus op kindermishandeling of ouderenmishandeling). Jaarlijks wordt deze expertise onderhouden door middel van training en deskundigheidsbevordering door Nul23, zoals netwerkbijeenkomsten en intervisie. Daarnaast komen de AF's van afdeling Samenleving ook periodiek bij elkaar.

De aandachtsfunctionarissen van de Gemeente Barneveld zijn:

Naam + team	E-mailadres	Tel. nr.	Bereikbaarheid
	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-wo-do
	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-wo-do
J	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-do
J	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-woe-do-vrij ochtend
	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-woe-do
	[redacted]@barneveld.nl	06-[redacted]	ma-di-woe-do-vrij ochtend

De AF's zorgen gezamenlijk voor een volledige bereikbaarheid gedurende werkdagen van 9-17 uur. Indien de AF van het eigen team niet bereikbaar is, is er dus altijd een collega AF van een ander team bereikbaar voor consultatie en overleg.

2. De stappen van de meldcode

Indien sprake van acute onveiligheid/gevaar, sla alle stappen over en neem actie. Overleg altijd met een interne aandachtsfunctionaris en Veilig Thuis!

2.1 De Meldcode en het afwegingskader

De meldcode bestaat uit 5 stappen. De stappen die hieronder worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt, maar deze volgorde is niet dwingend. De stappen van de meldcode kunnen ook op ieder moment worden afgesloten. Waar het om gaat, is dat je als gespreksvoerder op enig moment in het proces alle stappen hebt doorlopen, voordat je gezamenlijk met de aandachtsfunctionaris of in het casuïstiekoverleg besluit om al dan niet hulp in te zetten en/of een melding te doen bij Veilig Thuis. Soms zul je meteen met de jeugdige, inwoner of ouder(s) en eventueel andere betrokkenen in gesprek gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal jij, of de aandachtsfunctionaris eerst overleg willen plegen met een collega of met Veilig Thuis voordat je het gesprek met de inwoners en betrokkenen aangaat. Ook zullen stappen soms twee of drie keer worden gezet of wordt de Meldcode mogelijk meerdere keren opgestart. Belangrijk is dat je in het Werkproces meldcode al je stappen goed documenteert als je een vermoeden hebt van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Bij specifieke vormen van geweld, zoals bij eer-gerelateerd geweld, meisjesbesnijdenis en huwelijksdwang is het van belang om niet op de standaardwijze de stappen van de meldcode te doorlopen, omdat dan vaak een andere aanpak nodig kan zijn.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten **moeten** een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de **onveiligheid niet stopt of zich herhaalt**.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht **altijd** moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke

kinderen of (oudere) volwassenen, de *afwezigheid* van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we *disclosure* oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure voor deze beroepspraktijk zijn te vinden in de bijlage(n).

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

Zie het bijgevoegde afwegingskader in Bijlage 1 voor afwegingsvragen of er sprake is van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en/of disclosure. In het afwegingskader staan ook voorbeelden.

NB: het afwegingskader wordt in stap 5 van de meldcode toegepast.

2.2 overzicht van de stappen van de meldcode

Stap 0: Vóór de meldcode: vroeg signalering en preventie/ dagelijks werk
<i>De gespreksvoerder:</i> <ul style="list-style-type: none">• bespreekt direct met de inwoner, de jeugdige en met eventueel overig betrokkenen wanneer er zorgen zijn• geeft advies en ondersteuning• zorg voor de inzet van hulp of ondersteuning• registreert jongeren (tot 23) in de Verwijsindex (VI) aan de hand van het gemaakte teamprofiel voor de VI²• Integreert de vragen van de Kindcheck in het Gesprek met een inwoner wanneer van toepassing.
Stap 1: In kaart brengen van signalen bij vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling
<i>De gespreksvoerder:</i> <ul style="list-style-type: none">• observeert de inwoner, de jeugdige en eventueel overige betrokkene(n) en de interactie tussen beiden• brengt signalen in kaart (gebruik ter ondersteuning de signalenkaarten)³• gaat in gesprek met de inwoner(s)/ouder(s)/verzorger(s) over de zorgen• gaat in gesprek met het kind/de jeugdige over de zorgen• gaat in gesprek met betrokkenen over de zorgen• Doet de Kindcheck als dit nog niet gedaan is• Start het werkproces Meldcode op en registreert de signalen in het werkproces Meldcode in de Suite.• Als een cliënt strafbare feiten onthult, dan ga je niet verder in gesprek over signalen en zorgen, maar meld je meteen bij veilig thuis en/of de politie. Er start dan een strafrechtelijk onderzoek naast de meldcode, waarbij het veilig stellen van bewijs belangrijk is. In dien er sprake is van een recent seksueel misdrijf, neem dan contact op met Centrum Seksueel Geweld op tel 0800-0188.
Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding
<i>De gespreksvoerder:</i> <ul style="list-style-type: none">• consulteert bij signalen eerst <i>intern een van de aandachtsfunctionarissen</i> van afdeling Sociaal Domein en/of bespreekt de casus in het casuïstiekoverleg. Wanneer er kinderen betrokken zijn, dan altijd met de aandachtsfunctionaris jeugd overleggen. Mocht de AF jeugd niet aanwezig zijn, dan met de meldingsbalie jeugd bespreken. Ook kan eventueel de gedragsdeskundige worden geconsulteerd.• voert wanneer nodig, en met toestemming van inwoner(s)/de jeugdige en/of wettelijke betrokkene(n) overleg met de <i>huisarts/school/behandelaar etc...</i>• indien nodig en bij letselduiding wordt advies gevraagd bij Veilig Thuis (i.v.m. letseldeskundige)• bij eer-gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking wordt Veilig Thuis geconsulteerd⁴• Registreert de genomen acties in het werkproces meldcode in de Suite
Stap 3: In gesprek met betrokkene(n) en kind
<i>De gespreksvoerder:</i> <ul style="list-style-type: none">• deelt de zorgen met de inwoner(s) en/of het kind/de jeugdige• betreft in alle gevallen (via de meldingsbalie jeugd) een gespreksvoerder jeugd wanneer er zorgen zijn om de kinderen om (zo nodig samen) in gesprek te gaan met het kind. Na het gesprek wordt

² Zie [Sociaal Domein \(F\)/NIEUWE INDELING/Algemeen/Aandachtsfunctionaris kindermishandeling en huiselijk geweld/informatie meldcode voor alle teams/verwijsindexprofielen](#)

³ Zie bijlagen

⁴ Zie voor contactgegevens paragraaf 3.4

afgewogen of een aanmelding bij jeugd nodig is (als er toestemming is van ouders en kinderen van 12 jaar en ouder). Dit wordt met voorrang opgepakt door de gespreksvoerders jeugd, bij voorkeur door de al betrokken gespreksvoerder jeugd.

- deelt de zorg met de andere (wettelijke) betrokkene(n), zoals bijvoorbeeld huisarts, SMW, jeugdarts, GGZ en eventuele al aanwezige hulpverlening etc. met toestemming van inwoner zelf.
- registreert in werkproces meldcode in de Suite

Stap 4: Wegen van aard en ernst van het geweld en/of de kindermishandeling

De gespreksvoerder:

- Beantwoordt de 5 vragen van het afwegingskader (staan ook in bijlage 1 van het document)
- Vult, als er sprake is van kinderen, in deze stap het LIRIK taxatie-instrument in samen met de AF (AF's zijn getraind om deze te gebruiken, alle Gespreksvoerders Jeugd kunnen dit zelf) en overlegt in samenspraak met de AF met de gedragsdeskundige die verbonden is aan team jeugd
- Neemt bij twijfel *altijd* contact op met Veilig Thuis
- Meldt bij doorgaan naar stap 5 bij veilig thuis en bespreekt dit met de betrokkenen. Er zal op dat moment een registratie bij Veilig Thuis plaatsvinden.
- Registreert in het werkproces Meldcode in de Suite alle uitkomsten/afwegingen

De gespreksvoerder weegt samen met de aandachtsfunctionaris de aard en ernst van de situatie a.d.h.v. de 5 vragen/afwegingen (in deze volgorde doorlopen):

	1	Vermoeden: Heb ik een vermoeden van HG/KM? -Nee: op basis van de doorlopen stappen is geen actie nodig: afsluiten van meldcode en vastleggen in suite -Ja: ga naar afweging 2.
Meldnorm 1	2	Veiligheid: Schat ik in dat er sprake is van acute of structurele onveiligheid of disclosure⁵? -Nee: ga naar afweging 3 -Ja: melden bij VT en doorloop afweging 3,4, en 5 samen met VT (als ook stap 5) -Bij twijfel, contact opnemen met VT voor overleg en doorloop afweging 1 t/m 5 gezamenlijk
	3	Ben ik in staat om passende hulp te bieden of organiseren?⁶ -Nee of twijfel: melden bij VT -Ja: ga naar afweging 4
Meldnorm 2	4	Werken de betrokkenen mee aan de geboden hulp en zijn ze bereid zich actief in te zetten? -Nee: melden bij VT -Ja: hulp in gang zetten/organiseren, termijn afspreken waarop effect merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en vastleggen in veiligheidsafspraken en/of een veiligheidsplan ⁷ . Ga verder met afweging 5. -Twijfel: afstemmen met VT.

⁵ Zie paragraaf 3.2 voor korte uitleg over acute en structurele onveiligheid en disclosure of het afwegingskader in bijlage 2 voor uitgebreide uitleg en voorbeelden van acute en structurele onveiligheid en disclosure.

⁶ Zie het afwegingskader in bijlage 1 waaraan goede hulp moet voldoen

⁷ Zie bijlage 3 voor het format veiligheidsplan.

Meldnorm 3	5	<p>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de afgesproken en noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</p> <p>-nee (opnieuw) melden bij VT. -ja: hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>	
Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis			
<p>De gespreksvoerder neemt bij een melding samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door en neemt samen de volgende beslissingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beslissing 1: Is melden noodzakelijk? (Bij acuut- of structureel geweld, disclosure of onduidelijkheid is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk) • Beslissing 2: is hulp bieden/organiseren (ook) mogelijk? (Bij een ja in beslissing 1 is afstemming van de hulp met Veilig Thuis noodzakelijk). <p>Na beslissing 1 en 2, is het de verantwoordelijkheid van de <i>gespreksvoerder om</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hulp te organiseren indien melden niet noodzakelijk is en de betrokkenen meewerken aan de (te organiseren) hulp. Hierbij wordt gezorgd voor een warme overdracht en worden duidelijke afspreken en een termijn vastgelegd. • te monitoren of de gegeven hulp afdoende is door in contact te blijven met de inwoners en de (wettelijke) betrokkene(n). • bij aanhoudende zorgen opnieuw in overleg met betrokkenen, hulpverlening en/of Veilig Thuis te gaan of alsnog/weer een melding te doen. • dit te registreren in werkproces meldcode in de Suite. 			
Stap 6: Evaluatie: actie van de aandachtsfunctionarissen			
Aandachtsfunctionarissen evalueren tijdens hun periodieke overleg de casussen van de betreffende periode.			

2.3 Beslissen over wel of niet melden bij Veilig Thuis

De gespreksvoerder beslist altijd samen met de aandachtsfunctionaris of een melding bij Veilig Thuis plaats moet vinden. Als er kinderen betrokken zijn/als er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in een casus wordt bij melden in stap 4/5 eerst overlegd met de gedragsdeskundige. De gedragsdeskundige is elke dinsdagmorgen aanwezig in team jeugd, ook andere teams kunnen daar casussen inbrengen. Als het niet kan wachten dan telefonisch overleg met de gedragsdeskundige na afstemming met AF.

3. Wettelijke verplichtingen

3.1 Verantwoordelijkheden binnen de organisatie

Een van de wettelijke eisen is dat duidelijk staat omschreven wie binnen de organisatie welke specifieke verantwoordelijkheid heeft met betrekking tot de stappen van de meldcode.

Gespreksvoerder

Iedere gespreksvoerder binnen het Sociaal Domein is verantwoordelijk om te signaleren en op basis van signalen te handelen. Afhankelijk van de situatie, gaat de gespreksvoerder het gesprek over eerste signalen en zorgen aan met de betrokkenen (stap 0 / stap 1)/ en overlegt met een aandachtsfunctionaris.

Verder dient de gespreksvoerder er zorg voor te dragen dat de eigen deskundigheid en kennis m.b.t. het thema huiselijk geweld en kindermishandeling op peil blijft. Jaarlijks worden er trainingen aangeboden aan gespreksvoerders om up-to-date te blijven op hoe te werken met de Meldcode en het gebruiken van de Verwijsindex.

Daarnaast heeft elk team van gespreksvoerders een teamlid die aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is. De rol van deze aandachtsfunctionaris is onder andere om dit thema op de agenda te brengen en houden in zijn of haar team.

Aandachtsfunctionaris

De aandachtsfunctionaris heeft verantwoordelijkheden op casusniveau en op organisatieniveau. Op casusniveau functioneert de aandachtsfunctionaris als overlegpartner van de gespreksvoerders, hij/zij denkt mee en doorloopt wanneer de vraag vanuit de gespreksvoerder er is samen met hem of haar alle stappen van de meldcode. De aandachtsfunctionaris neemt in principe niet de regie over de casus over, inclusief de daarbij horende acties (gesprekken, verslaglegging, overleg met betrokkenen en externen etc.). Dit is een taak van elke gespreksvoerder. Gespreksvoerders kunnen hierin als zij ondersteuning nodig hebben natuurlijk wel samen met de aandachtsfunctionaris de stappen doornemen en overleggen tijdens het proces.

Op organisatieniveau is de aandachtsfunctionaris verantwoordelijk voor alle acties behorende bij het implementeren, borgen en gebruik van de Meldcode als ook de Verwijsindex in zijn of haar team. Hierbij kan gedacht worden aan: vraagbaak & overlegpartner, gespreksvoerders informeren en motiveren, zorgdragen voor passende deskundigheidsbevordering van zichzelf, o.a. door lidmaatschap Nul23 en het onderwerp op de kaart houden in zijn of haar team . Ook is de aandachtsfunctionaris verantwoordelijk voor het bijhouden van het organisatieprofiel van de Verwijsindex voor zijn of haar team.

Lidmaatschap van Nul23 wordt bekostigd door de gemeente voor de aandachtsfunctionarissen en dit onderdeel van hun functie wordt ook geborgd doordat de teamleider hiernaar vraagt in de bila's. Wanneer nodig wordt ook gefaciliteerd in deskundigheidsbevordering.

Er vindt structureel overleg plaats tussen de aandachtsfunctionarissen, om gezamenlijk de meldcode, de verwijsindex en het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling intern op de kaart te houden en alle informatie up-to-date te houden. Ook worden alle meldingen in een bepaalde periode gezamenlijk geëvalueerd.

Beleidsmedewerker

De beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor het gemeentelijk beleid met betrekking tot de meldcode. De beleidsmedewerker kan betrokken worden door de aandachtsfunctionarissen wanneer zij zaken signaleren die meer overstijgend het beleid in de gehele gemeente aangaan. Wanneer nodig

kan de beleidsmedewerker meedenken bij kwesties die actueel zijn. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn wanneer er knelpunten zijn in de samenwerking met Veilig Thuis.

3.2 De Kindcheck

De kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. De kindcheck is in eerste instantie bedoeld voor professionals – in ons geval de gespreksvoerders – die werken met volwassen cliënten/inwoners. Doel van de kindcheck is dat de gespreksvoerder in het contact met de volwassen cliënt/inwoner, nagaat of zij door hun specifieke problematiek een risico zijn voor de veiligheid van hun (klein)kinderen die afhankelijk zijn van hen. De kindcheck is bedoeld om na te gaan of er *risico's* zijn voor de kinderen die afhankelijk zijn van de betreffende (groot)ouder. Denk hierbij aan verslaving, ernstige psychiatrische klachten, partnergeweld, suïcide pogingen, (dreigende) uithuiszetting etc. De kindcheck geldt ook bij broertjes en zusjes van een adolescent waar de professional contact mee heeft én bij zwangere vrouwen die door hun levensstijl een gevaar vormen voor hun ongeboren kind. Op basis van de oudersignalen kan een melding gedaan worden bij Veilig Thuis.⁸

De kindcheck vindt plaats in stap 0 (standaard werkwijze, verweven in het gesprek) en in stap 1 van de meldcode (vastleggen bij daadwerkelijke vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld).

De gespreksvoerder zal in elke zorgelijke situatie van een volwassene vragen of hij/zij voor minderjarige (klein)kinderen zorgt. De kindcheck is van toepassing voor gespreksvoerders in het gehele sociaal domein. Een hulpvraag kan binnen komen als individuele vraag van een inwoner, maar indien er minderjarigen betrokken zijn, dient de betrokken gespreksvoerder de kindcheck uit te voeren.

De stappen van de kindcheck

1. De gespreksvoerder zet de volgende stappen:
 - Gespreksvoerder vraagt of er minderjarige kinderen bij hem in huis wonen en als dit het geval is of, en zo ja, met wie de cliënt/inwoner de zorg voor deze kinderen deelt. Hij onderzoekt samen met de cliënt/inwoner of het hem/haar, ondanks zijn/haar situatie, lukt om de kinderen voldoende verzorging, zorg en veiligheid te bieden, of hij/zij daar hulp bij heeft en of hij (meer) hulp wenst.
 - Gespreksvoerder vraagt cliënt/inwoner of hij een (ex)partner heeft met kinderen waar hij geregeld aanwezig is.
 - Gespreksvoerder vraagt cliënt/inwoner of deze mogelijk zwanger is.
2. Op basis van dit gesprek en op basis van de situatie waarin de cliënt verkeert, stelt de professional vast of zijn zorgen over de mogelijke ernstige schade voor de kinderen zijn weggenomen, of dat zijn zorgen, ook na het gesprek, zijn gebleven.
3. Zijn er twijfels over de veiligheid van de kinderen na het gesprek? Dan doorloopt de medewerker op basis van de oudersignalen de stappen van de meldcode. Er wordt vastgelegd:
 - door welke signalen bij de ouder er twijfel is over de veiligheid van de kinderen
 - welke stappen / acties er genomen zijn binnen stap 1
 - daarna worden de verdere stappen van de meldcode doorlopen, zodat duidelijk wordt of er verder onderzoek moet plaatsvinden en/of dat er, zo nodig, passende hulp komt.

⁸ Zie voor oudersignalen de signalenkaarten in de bijlage

3.3 Kennis van specifieke vormen van geweld

Kennis van specifieke vormen van geweld is van belang. Het kan gaan om kennis van ouderen mishandeling. Bijvoorbeeld wanneer inwoners aangeven dat het zwaar is met de mantelzorg van hun ouders; als grootouders de dagelijkse zorg voor hun kleinkinderen hebben en hier moeite mee krijgen of hebben of als pubers dan wel jongvolwassenen op een dusdanige manier contact hebben met hun grootouders dat hier zorgen over ontstaan (teveel moeten zorgen voor, opeens veel op bezoek gaan en een ander uitgavepatroon krijgen etc.).⁹

Deskundigheid eer-gerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

De belangrijkste kennis van specifieke vormen van geweld, betreft eer-gerelateerd geweld, huwelijksdwang of achterlating en meisjesbesnijdenis. In situaties waar sprake kan zijn van deze specifieke vormen van geweld is het van belang om **niet op de standaardwijze** de stappen van de meldcode te doorlopen. Een direct gesprek met de betreffende ouder(s), of familieleden kan het kind/de jeugdige of een volwassene in acuut gevaar brengen. In deze zaken dien je altijd een deskundige of Veilig Thuis te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. .

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. In acute situaties, neem contact op met de politie (112 of 0900-8844) en vraag naar de aandachtsfunctionaris eer-gerelateerd geweld). Neem ook contact op met Veilig Thuis.

Indien er bij gespreksvoerders vermoedens zijn van eer-gerelateerd geweld of vrouwelijke genitale verminking worden de volgende stappen genomen:

1. Informeren van de aandachtsfunctionaris
2. Samen besluiten welke (externe) deskundige(-n) geraadpleegd moet worden.
3. Met de extern deskundige wordt nagegaan welke stappen genomen kunnen worden, waarbij de veiligheid van de betrokkenen steeds opnieuw met de deskundige wordt gewogen. Indien nodig kunnen de stappen binnen een zéér korte tijd doorlopen worden. Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo mogelijk binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eermoord die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties.
4. Denk aan een veiligheids- en/of ontsnappingsplan.
5. Blijf zo veel mogelijk in gesprek met het slachtoffer en vraag na wat de ernstig mogelijk consequenties zijn als bepaalde stappen genomen worden.

Belangrijke contactgegevens bij expertise over eer gerelateerd geweld bij:

Intern : Een van de aandachtsfunctionarissen (zie inleiding van dit document)
Veilig Thuis : 0800-2000

3.4 Verwijsindex

Binnen de FoodValley/in de gemeente Barneveld wordt de Verwijsindex nadrukkelijk ingezet als samenwerkingsinstrument bij vroegsignalering. Er wordt een signaal afgegeven indien de professional vanuit een hulpvraag bij een jeugdige betrokken is. Deze hulpvraag kan betrekking hebben op coördineren van hulp, ondersteuning in de opvoed- dan wel thuissituatie of als er zorgen zijn m.b.t. de

⁹ Zie voor meer informatie ook bijlage 2 over de verschillende vormen van huiselijk geweld

lichamelijke, psychische, sociale of cognitieve ontwikkeling van de jeugdige. Doel hiervan is om met andere convenantpartijen te komen tot een effectieve gezamenlijke aanpak van de problemen van jeugdigen. Op deze manier wordt er naar gestreefd om in een zo vroeg mogelijk stadium de samenwerking met en rondom een gezin tot stand te brengen. Per organisatie of organisatieonderdeel wordt een organisatieprofiel opgemaakt met daarin een uitwerking van de bepalingen van het convenant op de onderdelen doelgroep, wetgeving die op de organisatie, instelling of praktijk van toepassing is, signaleringscriteria, interne procedure en borging.

Binnen de afdeling sociaal domein hebben alle gespreksvoerders een eigen account voor de Verwijsindex. Elk team van gespreksvoerders heeft zijn eigen organisatieprofiel.

Binnen het opgestelde organisatieprofiel (gebaseerd op de wettelijke criteria en de site www.meldcriteria.nl) kan elke medewerker een signaal in de Verwijsindex afgeven. De aandachtsfunctionarissen van de afdeling zijn verantwoordelijk voor het bijhouden en updaten van deze organisatieprofielen van hun team(s).

Alle signalen dienen in context van het kind/gezin/de omstandigheden gewogen te worden!

Gemeentelijk coördinator

█ is de gemeentelijk coördinator en is daarmee verantwoordelijk voor het doorvoeren van mutaties in de accounts en het monitoren van het gebruik van de verwijsindex binnen de gemeente Barneveld. Met vragen over je account en af en aanmelden personeel bij de Verwijsindex kan contact op worden genomen met █.

3.5 Meldplicht en meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Binnen de gemeente wordt gewerkt vanuit een beroepshouding van openheid en inwoners worden zoveel mogelijk betrokken bij de te nemen stappen.

Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie met een inwoner is van wezenlijk belang. Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is. Dit is het geval bij ernstige vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling, waarbij de betrokkenen zelf niet of onvoldoende mee kunnen of willen werken.

Meldplicht

Gemeente Barneveld gebruikt voor het afwegingskader het afwegingskader voor pedagogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd- en gezinsprofessionals. Bij situaties van acute onveiligheid, structurele onveiligheid, disclosure of onduidelijkheid in de situatie is het wettelijk noodzakelijk bij Veilig Thuis een melding te doen.

Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn cliënt, patiënt of leerling daar geen toestemming voor geeft. Voorafgaand aan de melding moet het voornemen met betrokkenen zijn gedeeld. Indien dit niet mogelijk is, dient de reden of dienen de redenen zorgvuldig geregistreerd te worden.

Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een cliënt, patiënt of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een aandachtsfunctionaris en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

3.6 Documentatie

Het moet te allen tijde duidelijk zijn welke gegevens op welke plek worden opgeslagen, alsook de reden waarom die specifieke informatie wordt verwerkt.

Alle informatie van een inwoner wordt opgenomen in het cliëntdossier in Suite. Suite voldoet aan de reguliere privacy- en veiligheidseisen. In het werkproces Meldcode worden alle stappen en bevindingen geregistreerd rondom een vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Als hierbij gebruik is gemaakt van een taxatie-instrument wordt deze als PDF toegevoegd aan het journaal.

3.7 Informatieverstrekking aan derden

Gegevens delen

Mondelinge toestemming is rechtsgeldig, mits het ondubbelzinnig duidelijk is dat inwoners en/of jongere begrijpen voor welke organisatie er toestemming wordt gegeven om de informatie uit te wisselen. Dat betekent dat er goed uitgelegd moet worden wat het doel is, welke informatie er wordt gegeven, dan wel wordt ontvangen én welke vorm van overleggen voor de betrokkenen de meest prettige manier is om deze informatie uit te wisselen (via de mail, telefonisch, in rondetafelgesprek of op een andere manier). Als inwoners en de jongere (vanaf 12 jaar) aangeven het goed te begrijpen, wordt aangegeven dat hun toestemming opgenomen wordt in hun dossier, zodat daarover geen verwarring kan ontstaan.

Algemeen

Indien er informatie wordt opgevraagd, is er in aantal gevallen een plicht en in andere gevallen een recht om informatie te delen. Wanneer de informatie telefonisch wordt opgevraagd, heeft het de voorkeur om de informatie niet direct aan de telefoon te delen: daar waar mogelijk zal er eerst intern gekeken worden naar de vragen van de vraagsteller. Op die manier kan er vanuit de verschillende bronnen zo volledig mogelijke informatie worden geven. De informatie wordt ook aan de jeugdige (12+) en de inwoners verstrekt.

Veilig Thuis

Wanneer Veilig Thuis vanuit een onderzoek om informatie vraagt, ben je verplicht om die informatie te verschaffen. Daarnaast hebben professionals het recht om zónder toestemming informatie te geven over het welbevinden van [het kind/de jeugdige/inwoner].

Binnen de gemeente Barneveld is de afspraak dat alle telefonische contacten vanuit Veilig Thuis, of andere organisaties naar de gespreksvoerder worden doorverwezen die betrokken is geweest bij de casus. Als hij of zij niet beschikbaar is, neemt de aandachtsfunctionaris van het betreffende team waar.

Jeugdbeschermer

Wanneer een jeugdbeschermer van een gecertificeerde instelling om informatie vraagt, hebben professionals de plicht om informatie te geven over het welbevinden van de jeugdige. Ook hier geldt

dat informatie bij voorkeur schriftelijk wordt verstrekt. Wanneer bijvoorbeeld een jeugdbeschermer de informatie met spoed nodig heeft (bijvoorbeeld om een situatie op veiligheid in te schatten), geeft de gespreksvoerder de informatie telefonisch en verzoekt de jeugdbeschermer om de verstrekte informatie via de mail terug te koppelen. Op die manier kan er ook naderhand nog geverifieerd worden of de informatie goed is overgekomen.

Bijlage(n)

Bijlage 1: afwegingskader Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Zie: [Meldcode Afwegingskader 2 juli 2018.pdf \(kc-usercontent.com\)](#)

Bijlage 2: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">• Vermoeden van (ernstig) toegebracht letsel bij personen vanaf -9 maanden of een poging daartoe dat als teken van onveiligheid wordt ingeschat. Daaronder vallen tenminste alle letsels die medische behandeling behoeven.• (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.• Poging tot verwurging.• Wapengebruik.• Geweld tijdens de zwangerschap.• (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie door iemand uit de huiselijke kring of door iemand tot wie het slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, en een reële kans op herhaling of onvoldoende zicht daarop.• Acute bedreiging door een ouder/verzorger om een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (opsluiting, familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking (VGV)).• Onthouden van direct noodzakelijke zorg, voedsel, medicatie, huisvesting en hulpmiddelen waardoor de gezondheid acuut wordt bedreigd (-9 maanden tot 110 jaar).• Als een inwoner (medische) klachten/aandoeningen bij een minderjarige, (zorg)afhankelijke volwassene of oudere verzint, (medische) onderzoeksgegevens of bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in

het kader van een onderzoek bewust selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen die acuut de gezondheid bedreigen, daadwerkelijk veroorzaakt.

- Door het slachtoffer of pleger zelf onthullen van – en/of hulp vragen voor – een situatie van actuele kindermishandeling en of huiselijk geweld waar hulp onvoldoende oplossing voor biedt.
- Een acuut onveilige situatie ontstaat of zorg dreigt weg te vallen voor een minderjarige of (zorg)afhankelijke volwassene of oudere vanwege een (dreigende) suïcide, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol en/of drugs door inwoner.
- Gebruik van alcohol/drugs door zwangere of huiselijk (fysiek) geweld richting zwangere dat acuut de gezondheid van de zwangere en/of de ongeborene bedreigt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Blootstellen van een kind aan oorlogsgeweld door te gaan wonen in een oorlogsgebied en/of zich aan te sluiten bij een groepering die aan strijd in oorlogsgebied deelneemt.
- Een kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene, dat niet voor zichzelf kan zorgen.
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij

herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.

- Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorgger.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de inwoners bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eer-gerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.
Voorbeelden	

Bijlage 3: format veiligheidsplan

Elk team heeft dit format ook als los document in de eigen teamsmap staan.

Veiligheidsplan van familie:

Gezinssamenstelling:

Veiligheidsregisseur:

Voor het gezin belangrijke personen:

Betrokken instellingen en personen:

Ingezette hulpverlening:

Reden betrokkenheid van de gemeente:

Wat zijn de zorgen?

Wat zijn de helpende factoren?

Wat zijn de beschermende factoren?

Hoe ernstig is het? (welk cijfer geef je tussen 1 en 10)

Wat is de grootste zorg?

Ontwikkelingsbedreiging kind(eren) door onveilig handelen; wat zijn de zorgen naar de (nabije) toekomst voor dit specifieke kind, afhankelijk van de ontwikkelingstaak.

Zorg naar de toekomst:

Wat zijn de voorwaarden?

Wat als de voorwaarden behaald zijn?

Wat als er niet aan de voorwaarden voldaan kan worden:

Op welke termijn moet het plan er liggen (en wat als dit niet lukt):

Plan van aanpak:

Op welke manier gaat u ervoor zorgen dat de voorwaarden behaald worden, denk aan de volgende vragen:

Welke afspraken moeten er gemaakt worden?

Wie doet wat? Hoe worden de regeltaken verdeeld? Hoe wordt het gecommuniceerd?

Wat moeten we zien bij ouders waardoor we weten dat het plan zal werken; wat hebben de kinderen nodig van hun ouders en hun omgeving om aan de voorwaarden te voldoen?

Wat zien we bij de kinderen waaraan we weten dat dit plan zal werken? Dus hoe merken we aan hun gedrag, uitspraken en stemming dat alles loopt zoals de bedoeling is?

Hoe weten we als het niet volgens het plan/de gemaakte afspraken verloopt? En wie merkt dit (denk aan ouders zelf, school, opa/oma, etc.)?
Wie worden er betrokken uit het netwerk of vanuit de hulpverlening om tot een goed plan te komen? En wat zullen zij gaan doen?
Welk veiligheidspersoon houdt er contact met de kinderen om te kijken hoe het met ze gaat? Dus diegene neemt uit zichzelf contact op met de kinderen en het is een voor de kinderen vertrouwde volwassene. Deze persoon kan niet één van de ouders zijn. Wat spreken we af dat de veiligheidspersoon doet als er zorgen zijn over hoe het met de kinderen gaat?
Als er een spoed of crisissituatie speelt, met wie neemt u dan contact op?
Welke afspraken zijn verder nog van belang?
Wanneer wordt het plan geëvalueerd en met wie? <i>Nav de evaluatie kan eventueel bijstelling van het plan volgen.</i>
Wie moet deze afspraken kennen en wie zorgt ervoor dat zij hiervan op de hoogte zijn?

Bijlage 4: Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. Het is belangrijk dat er voor de volgende 9 actie punten aandacht is.

Het komt nog te vaak voor dat mishandelde kinderen zeggen dat zij zich niet betrokken voelden bij de aanpak van gezinsproblemen, dat er met hen niet gesproken is of niet naar hun mening is geluisterd en dat zij niet begrepen hebben wat iedereen aan het doen was. Om het belang van het kind daadwerkelijk de eerste overweging te laten zijn, is participatie van kinderen erg belangrijk. Voor meer informatie verwijzen we naar de “Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”

Informatie over het proces

Wanneer de gespreksvoerder zich zorgen maakt over de veiligheid of het welzijn van het kind, is het in de eerste plaats van belang hen te informeren over de inhoud van de zorgen. Die zorgen zijn immers de aanleiding voor de huidige bemoeienis en eventuele stappen die gezet gaan worden. Het is belangrijk dat de gespreksvoerder het kind/de kinderen vertellen wat zij over de situatie weten en dat zij dat feitelijk en objectief, en vooral zonder oordeel, doen. Het is gedurende het hele traject belangrijk dat kinderen weten wanneer, hoe en van wie zij terugkoppeling over de genomen stappen kunnen verwachten. Dat geeft kinderen houvast en voorkomt dat kinderen voor verrassingen komt te staan of onwetend zijn over de stand van zaken. Het is belangrijk dat de gespreksvoerder informatie geeft aan het kind over de volgende stappen:

- Wie wat aan het doen is.
- Waarom diegene dit aan het doen is.
- Wanneer dit gebeurt.
- Wat de zorgen zijn.
- Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
- Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
- Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
- Recht op klacht of verzet.

Informatie over veilig opgroeien

Het is belangrijk dat de gespreksvoerder zich realiseert dat informatie over de recht van het kind om veilig op te groeien zonder geweld bij kinderen veel vragen kan oproepen over hun eigen thuissituatie. Deze informatie kan nieuw of verrassend zijn, of in ieder geval anders dan zij tot dan toe dachten. Om te voorkomen dat kinderen in verwarring achterblijven, is het belangrijk deze informatie goed in te kaderen en er follow-up aan te geven: kom erop terug, zorg dat het in vervolgacties terugkomt en informeer bijvoorbeeld Veilig Thuis welke informatie het kind hierover gekregen heeft en hoe het kind hierop reageerde.

Met het doorlopen van de meldcode (dit is geen vaste stap in de meldcode, belangrijk dat het gebeurt) is het belangrijk dat de gespreksvoerder het kind/de kinderen informeert over hun recht veilig op te groeien, met daarbij aandacht voor:

- Uitleg over wat normaal is in de omgang tussen ouders en kinderen
- Uitleg over dat conflicten anders beëindigd kunnen worden dan met psychisch en/of fysiek geweld
- Uitleg dat kinderen geen schuld hebben aan mishandeling, verwaarlozing of

seksueel misbruik: belangrijk om een kind te onschuldigen.

Recht op eigen mening

De gespreksvoerder informeert het kind over zijn recht om betrokken te worden, het recht op een eigen mening te geven en de mogelijkheden daarvan. Kinderen hebben informatie nodig over hun recht om te participeren om te kunnen beslissen of, en zo ja hoe, zij betrokken willen worden. Naast uitleg over dat het hun recht is hun visie te geven is het belangrijk dat de gespreksvoerders vertellen wanneer en waarover zij hun mening kunnen geven en hoe die wordt meegewogen. Vanaf stap 1 van de meldcode moet deze informatie met kinderen gedeeld worden. Op welke manier en waarover kinderen hun mening moeten kunnen geven, kan per beroepsgroep en discipline verschillen. Het is belangrijk om als professional flexibel te zijn in de manier en momenten van participatie om zo aan te kunnen sluiten bij de mogelijkheden van kinderen. Bovendien kunnen de manier en momenten van participatie met kinderen besproken worden om zo samen een manier te vinden die past bij hun wensen en mogelijkheden. Kinderen hebben daarin een keuze: zij mógen hun mening geven, het is geen verplichting. Professionals moeten zich inspannen kinderen de mogelijkheid te geven hun stem te laten horen en kinderen kunnen daarvan af zien.

Als kinderen in het begin van het traject om welke reden dan ook besluiten niet te willen participeren, betekent dat niet dat zij dat op latere momenten ook niet willen. In de verschillende fasen van handelen bij vermoedens van kindermishandeling is het van belang dat professionals kinderen op de hoogte blijven houden van de verschillende beslissingen die genomen moeten worden, hen telkens de mogelijkheid bieden hun mening te geven en helpen een keuze te maken of en hoe zij willen participeren. Wanneer zij in een eerdere fase niet wilden participeren, kunnen zij hier later in het proces wellicht wel aan toe zijn.

Vragen en luisteren naar de visie van het kind

De gespreksvoerder informeert en luistert naar de visie van het kind. Om te kunnen handelen in het belang van kinderen is het belangrijk de mening van kinderen te kennen en te horen hoe zij de situatie beleven. Hiervoor is het allereerst belangrijk dat professionals kinderen vragen naar hun mening, hen aanmoedigen deze te delen, bereid zijn ernaar te luisteren en deze mee te wegen in de beslissingen. Denk hierbij aan de mening van het kind over bestaande zorgen, de door het kind geopperde oplossingen en de mening van het kind over voorgestelde beslissingen. Het is van belang dat de visie van kinderen gedurende het hele traject over alle beslissingen die hen raken wordt gehoord en meegewogen. Kinderen moeten tenminste over het besluit dat in stap 5 wordt genomen hun mening kunnen geven: of een melding wordt gedaan, daarnaast hulp wordt verleend of in gang gezet of dat wordt afgesloten.

Hoe uitgebreid een gesprek is, hangt van de taken en mogelijkheden van de betreffende professional af. Over het algemeen kan iedere professional die werkt met kinderen hierover een gesprek(je) voeren. Afhankelijk van de ontwikkeling(sleeftijd) van een kind en de mogelijkheden van de professional kan dat bijvoorbeeld ook door te tekenen, via verhalen of samen een spelletje te spelen of door samen een activiteit te ondernemen.

De mening van het kind in de besluitvorming

De gespreksvoerder biedt de kinderen niet alleen de mogelijkheid hun visie te geven, maar er moet ook iets gedaan worden met wat zij vertellen. Dat betekent dat hun oplossingen en wensen in overweging moeten worden genomen bij de te nemen vervolgstappen. Hoe zwaar en op welke manier hun mening precies meeweegt in het uiteindelijke besluit hangt van verschillende factoren af. Het is belangrijk aan kinderen uit te leggen dat professionals niet kunnen beloven dat een besluit ook hetgeen is wat een kind wil, bijvoorbeeld omdat daarmee de veiligheid van het kind onvoldoende gewaarborgd lijkt te zijn of omdat een oplossing niet haalbaar is.

Wat professionals wel kunnen beloven is dat zij in samenspraak met een kind een besluit nemen. Door niet alleen zelf oplossingen aan te dragen en de mening van kinderen daarop te vragen, maar ook nieuwsgierig te zijn naar de oplossingen die kinderen zelf zien en daarover te praten, ontstaat een gezamenlijke gedragen beslissing. En bovendien kan juist de mening en visie van hun kinderen ervoor zorgen dat ouders inzien dat er zorgen zijn en dat er iets moet veranderen. Over het algemeen kan gesteld worden dat ouders willen dat het goed gaat met hun kinderen. Door allerlei factoren, zoals stress, geldzorgen, psychische problemen, ruzies kunnen ouders hun kinderen uit het oog verliezen. De effecten en de motivatie voor verandering is voor ouders vaak vele malen groter als ze van hun eigen kind horen dat die zich zorgen maakt dan dat een professional zegt dat het niet goed gaat thuis.

Als professionals anders moeten beslissen dan kinderen wensen, is het belangrijk dat kinderen uitleg krijgen over de redenen daarvoor. Mishandelde kinderen geven namelijk vaak aan dat als er al naar hun wensen werd gevraagd hen niet werd uitgelegd of en hoe die in besluiten zijn meegenomen

Als een kind het oneens blijft met de beslissing, moet het kind geïnformeerd worden over het recht om de uitkomst van een beslissing aan te vechten, te beïnvloeden of een klacht in te dienen. Bovendien is het belangrijk het kind uit te leggen hoe hun mening hierover wordt meegewogen of waar zij een klacht kunnen indienen. Het zou fijn zijn als een kind daarvoor ook iemand kan krijgen toegewezen die hem of haar daar mee kan helpen. Al is het maar om samen met die persoon de klacht op papier te krijgen of de juiste plek te vinden.

Route bij disclosure

Een specifieke uitwerking van luisteren naar kinderen is de reactie op een onthulling ('disclosure') van kindermishandeling. Van een onthulling is sprake als een kind uit zichzelf vertelt over onveiligheid thuis. De meeste kinderen praten niet zo snel over problemen thuis: omdat ze zich schamen of schuldig voelen, vanwege loyaliteit naar hun ouders, omdat ze zich niet realiseren dat hun thuissituatie niet normaal is of omdat ze bang zijn voor de consequenties als zij toch praten. Soms zijn kinderen gedwongen tot geheimhouding: 'Als je het vertelt, dan gaat papa naar de gevangenis, dan moet jij ergens anders wonen, dan sla ik je zusje ook...'. Als kinderen onthullen dat ze thuis in de knel zitten, dan hebben zij een belangrijke drempel overwonnen. Het kan ook betekenen dat zij een acute crisis ervaren. Een gepaste reactie, dat wil zeggen het kind geloven en steunen, is niet alleen cruciaal om te voorkomen dat kinderen terug kruipen in hun schulp en er weer het zwijgen toe doen, maar ook uit een oogpunt van gezondheid. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat geen response of een negatieve response op zo'n onthulling samengaat met een slechtere geestelijke gezondheid en een positieve response tot een betere geestelijke gezondheid.

In navolging van het Basisdocument Afwegingskader in de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld betekent dit dat de gespreksvoerder bij een disclosure een melding bij Veilig Thuis gedaan moet worden, en door de gespreksvoerder een zorgvuldige afstemming moet plaatsvinden tussen professional, Veilig Thuis en het kind over de vervolgacties. Als een professional namelijk onvoldoende voorbereid met ouders in gesprek gaat over de (door kinderen) geuite zorgen, kan dat leiden tot (verergering van) de situatie en acute onveiligheid tot gevolg hebben.

Steun

Sociale steun van een betrouwbare volwassene en professionele hulpverlening, zoals traumahulp, vinden naast elkaar en tegelijkertijd plaats. Kinderen kunnen er alleen bovenop komen als zij gesteund worden door hun omgeving. Dat kan die ene veilige persoon in hun eigen huis zijn, maar ook een betrouwbare volwassene buitenshuis.

Om kinderen te helpen omgaan met gevoelens van stress, is het belangrijk dat professionals hun handelen richten op de volgende drie pijlers:

1. Bieden van veiligheid: door voorspelbaar te zijn, structuur te bieden en duidelijkheid te geven,

bieden professionals een omgeving (fysieke veiligheid) en sfeer (psychische veiligheid) waarin kinderen zich kunnen ontspannen

2. Stimuleren van relaties: omvat zowel een positieve relatie met volwassenen als met leeftijdsgenoten, zodat een kind anderen (weer) leert vertrouwen, zich gezien voelt en zich onderdeel kan voelen van een groep

3. Hanteren van emoties en gedrag: door kinderen te leren hun emoties en gedrag beter te begrijpen, impulsen te beheersen en zich op een gepastere manier te uiten.

Het is aan de gespreksvoerder om te monitoren of de ingezette hulpverlening werkt aan het herstel en hun handelen richten op de genoemde 3 pijlers. De regievoerende partij zal de contacten met veilig thuis en andere hulpverlening onderhouden.

Tips voor gesprek

Voor kwalitatieve gesprekstips, verwijzen we naar de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”*. Hieronder al een aantal gesprekstips uitgewerkt:

Algemene tips voor gespreksvoering

Beroepshouding

Professionals die werken met kinderen betrekken kinderen vanuit de grondhouding dat zij van kinderen willen weten hoe het met hen gaat. Hun houding is oprecht en geïnteresseerd: zij luisteren naar het kind en nemen het kind serieus. De elementen die kinderen aangeven belangrijk te vinden in de communicatie met professionals zijn dat zij oprechte interesse in hen tonen, dat professionals naar hen luisteren en dat zij hun mening in elk geval in overweging nemen.

Volgens kinderen dragen de volgende aspecten bij aan het gevoel serieus genomen te worden:

1. echte interesse van de professional;
2. geloofd worden door de professional;
3. uitleg waarom het proces niet volgens de wensen van het kind gaat;
4. in contact blijven ook wanneer er geen probleem is;
5. geconsulteerd worden voordat er beslissingen genomen worden en er onderhandeld wordt wat deze beslissingen moeten zijn.

Aanvullend:

- kinderen scannen je in een paar tellen. En een eerste indruk kan maar 1 keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat dan open en eerlijk. Het kind kan dat dan scheiden van de “scan” die hij/zij gemaakt heeft.
- Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat JIJ (het kind) de krent in de pap bent. Het kind voelt zich speciaal en het helpt om het vertrouwen van een kind te winnen. Zeg bijvoorbeeld: “wauw, ik ben onder de indruk van hoe jij jouw verhaal vertelt/probeert te vertellen. Dit helpt mij enorm om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!”.
- Mishandelde kinderen geven aan dat een uitnodigende en aandachtige houding cruciaal is: kinderen praten vaak niet uit zichzelf over wat hen overkomt.

Oprechte interesse blijkt bijvoorbeeld ook wanneer professionals later nog eens vragen hoe het met het kind gaat, ook wanneer het kind is doorverwezen.

- ‘Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestrest?’
- ‘Hoe was je dag vandaag?’
- ‘Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!’
- ‘Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je’
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

Overigens vinden kinderen een 'formeel gesprek' niet altijd prettig. Vaak is het fijner om meer informeel te praten, bijvoorbeeld tijdens een wandeling of een autorit, of drukken kinderen zich makkelijker uit door te tekenen of met behulp van spel. Dat geldt zeker voor jongere kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet goed spreken of kinderen met beperkingen. Vanzelfsprekend hangt de vorm ook af van de mogelijkheden die professionals hebben om omstandigheden te creëren. Als professional is het in ieder geval belangrijk open te staan voor de wensen van het kind hierin en hierin flexibel te zijn om zo aan te kunnen sluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind.

Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken. Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als 'casus', als 'zaak' of als 'cliënt/patiënt'. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met "wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan".
- Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo'n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen